Inarin kunnan maapoliittisen ohjelman päivittäminen 2027

Kunnanhallitus 5.10.2026 § 196
264/00.01.02.00/2026

Valmistelija Tekninen johtaja

Maapoliittisen ohjelman tarkoitus ja työkalut

Maapolitiikalla ohjataan kunnan strategista maankäytön suunnittelua osana kuntastrategiaa ja kunnan elinvoimaohjelmaa. Kunnan maapolitiikka käsittää periaatteet, toimenpiteet ja tavoitteet alueiden kehittämiselle. Maapolitiikka koostuu maankäytön ja maapolitiikan strategiasta, linjauksista, kaavoituksesta, maapolitiikan toimenpiteistä sekä hajarakentamista ohjaavista reunaehdoista.

Suunnitelmalliset maapoliittiset tavoitteet ja linjaukset ovat etukäteen päätettyjä toimintaa ohjaavia periaatteita, joilla kunnan päätöksenteosta saadaan pitkäjänteistä, johdonmukaista ja tasapuolista. Näin lisätään myös hallinnon ja päätöksenteon läpinäkyvyyttä ja ennakoitavuutta kuntalaisille ja yrittäjille. Valitun strategian mukaisesti tulisi toimia aina hankalissakin tilanteissa mikä vaatii viranhaltijoilta ja päättäjiltä sitoutumista tehtyihin maapoliittisiin linjauksiin. Maapoliittisessa ohjelmassa periaatteita voidaan määrittää muun muassa seuraaviin teemoihin liittyen:

- maanhankintaan
- kaavoitukseen
- maankäytöllisten sopimusten laatimiseen
- maanhallintaan
- maanluovutukseen
- alueiden kehittämiseen.

Maapolitiikan työkalujen pohja tulee ennen kaikkea alueidenkäyttölaista (132/1999), mutta niitä säätelevät myös esimerkiksi lunastuslaki (603/1997) ja etuostolaki (608/1977). Kunnalla on käytössään erilaisia työkaluja, joilla se voi toteuttaa maapolitiikkaansa. Näihin kuuluvat raakamaan hankinta ja luovutus, kaavoituksen kustannusten jakamiseksi tehdyt maankäyttösopimukset tai perittävät kehittämiskorvaukset, rakentamisvelvoite ja -kehote sekä korotettu kiinteistövero.

Inarin kunnan maapoliittinen kenttä eroaa monista muista kunnista maantieteen, luonnon, kulttuuristen erityispiirteiden ja elinkeinorakenteen osalta.

- Kunnan sijainti ja kuntarakenne, taajamat ja laajat haja-asutusalueet, pitkät välimatkat, tavoitteena pitää sivukylät elinvoimaisena, loma-asutuksen määrä, rantojen määrä, laajat erämaat, kansallispuistot, geopoliittinen sijainti
- Kunnan oma maanomistus vähäistä, 92 % koko kunnan pinta-alasta valtion hallinnoimaa
- Suojelukohteet, 72 % kunnan pinta-alasta
- Elinkeinorakenne (matkailu, elämystalous, kylmätestaustoiminta, luontais- ja perinteiset elinkeinot)
- Saamelaiskäräjälaki, kolttalaki, poronhoitolaki, kaivoslaki (kullankaivuu) yms.

Inarin kunnan maapoliittinen ohjelma linjaa kunnan maapoliittiset arvot ja toimintatavat. Päättäjien sekä päätöksiä valmistelevien virkamiesten

sitoutuminen tehtyihin linjauksiin on keskeisellä sijalla maapolitiikan pitkäjänteiseen toteutumiseen.

Inarin kunnan maapoliittinen ohjelma 8.12.2022

Inarin kunnan voimassa oleva maapoliittinen ohjelma on hyväksytty valtuustossa joulukuussa 2022. Maapoliittisen ohjelman tavoitteita on tarkoitus tarkastella valtuustokausittain tai aina tarvittaessa lainsäädännön ja muiden olosuhteiden olennaisesti muuttuessa.

Voimassa olevan maapoliittisen ohjelman tavoitteita:
- Kunnan talouden tasapainon edistäminen
- Inarin profiloituminen elämystalouden ja arktisen testauksen laatukuntana
- Turvataan luontaiselinkeinojen ja saamelaisten perinteisten elinkeinojen toimintamahdollisuudet.
- Raakamaan hankinnan edistäminen
- Kohtuuhintaisen tonttimaan tarjonnan edistäminen
- Luoda maan hankinnalle ja luovutukselle hyväksytyt toimintaperiaatteet
- Päätöksenteon pitkäjänteinen sitoutuminen sovittuihin toimintaperiaatteisiin.

Otteita linjauksista voimassa olevasta maapoliittisesta ohjelmasta:
- Inarin kunta ei puolla kaivoksien rakentamista kunnan alueelle
- Inarin kunta ei osoita alueita tuulivoimatuotannolle.
- Inarin kunta ei puolla uusien luonnonsuojeluohjelmien osoittamista valtion omistamille alueille paitsi erittäin tärkeiden perusteluiden vuoksi
- Inarin kunta hyväksyy yleiskaavassa tai maa kunta-kaavassa matkailun kehittämisvyöhykkeeksi osoitettujen alueiden ulkopuolelle ainoastaan perinteisiä loma-asuntoalueita, mutta ei tehokkaampia matkailuyritystoimin taa mahdollistavia ranta-asemakaavoja.
- Inarin kunta ei vastusta pysyvää asumista asemakaavassa loma-asunnoksi määrätyllä kiinteistöllä
- Inarin kunnan kasvua ohjataan yhdyskuntarakennetta eheyttäen. Tällä tarkoitetaan Inarin kunnassa rakentamisen ohjaamista taajamiin ja kyläkeskuksiin sekä haja-asutusalu een säilyttämistä harvaanasuttuna ja maaseutumaisena.
- Yhdyskuntarakenteellisesti hyviä ja kustannustehokkaita kunnan kasvualueita ovat Ivalon alueen yleiskaavassa ja Inarijärven yleiskaavassa osoitetut Ivalon ja Inarin asemakaava-alueiden laajenemisalueet. Mainittujen alueiden rakentuminen tulisi huomioida pitkäjänteisesti maahankinnoissa. Vapaaehtoinen kiinteistökauppa on ensisijainen keino hankittaessa maata yhdyskuntara kentamisen tarpeisiin.

Maapoliittisen ohjelman päivittäminen

Alueen elinkeinot nojaavat luonnon kestävään käyttöön, joka on alueen elinvoiman ja vetovoiman pohja ja lähde sekä ehdoton edellytys. Matkailun ja elämyspalveluiden kestävän kasvun edellytys on, että kiinnitetään erityistä huomiota:
- palvelurakenteen kehitykseen ja asuntopulaan
- maltilliseen ja suunnitelmalliseen kasvuun
- sosiaaliseen kestävyyteen
- vastuulliseen ja uudistavaan matkailuun.

Maankäytöllisillä edellytyksillä tavoitellaan parhaimmillaan luontopääoman arvon nousun ja kuntatalouden tasapainoa.
- Asumisen ja yritystoiminnan tarpeita vastaava riittävä, tarkoituksen mukainen ja kohtuuhintainen tonttitarjonta.

- Kuntalaisten päivittäin tarvitsemat asuinpaikan lähipalvelut voidaan järjestää kustannustehokkaasti.
- Koulut ja päiväkodit ovat hyvin saavutettavissa.
- Ikääntyvien lähipalvelut turvataan.
- Kunnallistekniset verkostot ovat kustannustehokkaasti käytössä.

Kunta ohjaa ja hallitsee maankäyttöä, ja sen taloudellisia vaikutuksia muun muassa julkisiin palveluihin. Maapolitiikan lisäksi näitä ohjataan kaavoituksella. Tärkeä rooli maapolitiikalla on väkiluvultaan ja yrityksien määrältään kasvusuhdanteessa olevan kunnan sosiaalisen kantokyvyn, maltillisen ja sitkeän taloudellisen vakauden ylläpitämisen ja ylisukupolvisen tulevaisuuden uskon turvaaminen kaikkien taloutta kantavien elinkeinojen osalta mahdollistaen uudet innovaatiot ja huomioiden globaalit ja paikalliset uhkakuvat tulevaisuuskuvassa.

Maapoliittisen ohjelman päivittämisestä on laadittu alustava aikataulu, jossa pääpiirteittäin valmistelun vaiheistus seuraavasti:

1) Viranomaisvalmistelu, pohjatietojen kartoitus
2) Kunnanhallituksen päätös päivittämisestä ja ohjausryhmän nimeäminen
3) Valtuuston näkymysten kartoitus päivittämisen tarpeista
4) Ohjausryhmän 1. kokoontuminen, prosessin sisällöstä ja kulusta päättäminen
5) SKL ja PHL mukaiset neuvottelut
6) Kuntalaisia ja yrittäjiä osallistavat työpajat
7) Ohjausryhmän 2. kokoontuminen, aineiston läpikäyminen
8) Viranomaisvalmistelu esitykseksi maapoliittiseksi ohjelmaksi
9) Nähtäville asettamisesta päättäminen kunnanhallituksessa, lausunnot ja muistutukset
10) Ohjausryhmän 3. kokoontuminen, palautteeseen vastaaminen ja huomoiminen
11) Viranomaisvalmistelu
12) Hyväksymiskäsittely kunnanhallituksessa ja valtuustossa.

Esittelijä — Kunnanjohtaja Tommi Kasurinen

Päätösehdotus

Kunnanhallitus päättää

1. käynnistää maapoliittisen ohjelman päivittämisen
2. nimetä ohjausryhmän/työryhmän.

Käsittely

Tekninen johtaja Reetta-Mari Tammela oli paikalla asiantuntijana klo 16.08 – 16.22. Kokous keskeytettiin kuulemisen ajaksi.
Tiitu Kemppainen poistui kokouksesta tämän asian käsittelyn aikana klo 16.45.

Päätös

Kunnanhallitus hyväksyi yksimielisesti kunnanjohtajan ehdotuksen ja päätti, että ohjausryhmään nimetään

- viranhaltijoista kunnanjohtaja, tekninen johtaja ja kaavoitusinsinööri
- jokaisesta puolueesta jäsen ja varajäsen, jotka ilmoitetaan hallintojohtajalle 9.10.2026 mennessä.

Tiedoksi: nimetyt viranhaltijat, puolueet
Lisätietoja: hallintojohtaja Mari Palolahti, puh. 040 522 1214, mari.palolahti@inari.fi

_____